

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrto leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrto leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

☞ V Ljubljani v sredo 4. marca 1868. ☞

Gospodarske stvari.**Razločki mleka po molzi.**

Da krava dá več ali manj, boljega ali slaberega mleka, to se ravna po lastnosti klaje (krme) pa še po družih rečeh, prav posebno pa po času, kdaj se molze.

Ni ne mleko vse eno, ali se krava molze zjutraj, opoldne ali zvečer. Sploh velja skušnija, da se zjutraj več mleka namolze, ki pa ima manj smetane, kakor pri večerni molzi; med večerno molzo in pa opoldansko pa so spet razločki.

Po mnogih mnogih skušnjah pa se je dognalo to, da večidel vsi ti razločki se opirajo na to, ali se preje ali kasneje po krmenji (futrani) molze.

Po teh skušnjah velja to-le:

1. Čem več časa je med krmenjem in molzo, tem več se mleka namolze, — čem manj pa je med tem in unim, tem manj je mleka. Mleka, naj se molze zjutraj ali zvečer, se namolze ista mera, če je čas med eno in drugo molzo enak. To učijo skušnje sploh in še nekatere preiskave posebej.

2. Druga pa je in ravno narobe o tem, kar se tiče smetane. Čem krajši čas je med eno in drugo molzo, tem več je smetane; čem več pa preteče časa med eno in drugo molzo, tem manj ima mleko smetane. Jutrane mleko po daljem času molze ima manj smetane kakor opoldansko in večerno. Tudi to so potrdile posebne skušnje.

3. Kakor se smetana koj po molzi hitreje dela kakor pozneje, ravno taka je tudi z mlekom; tudi mleko se koj po molzi hitreje dela. Pri trikratni molzi se dobi tedaj več mleka in več smetane, kakor pri dvakratni. V tem so tudi vse skušnje soglasne, da trikratna molza več mleka dá kakor dvakratna; al reklo se je, da ima mleko več smetane, ako se krava le dvakrat namesti trikrat molze. To pa ni res, kajti že gori omenjene skušnje so to misel podrle, in vrh tega tudi skušnje Rhode-ove in Tromerjeve. Po teh skušnjah je ista krava pri enaki krmi v 12 dneh, vsak dan trikrat molzena, dala 161 kvartov*) mleka in po čez 4 odstotke smetane, dvakrat molzena pa le 139 kvartov mleka in po 3 odstotke in pol smetane.

Že v vimenu se začne od mleka ločiti smetana, kakor se tudi v latvici namolzeno mleko loči od smetane. Zgoraj v vimenu se, kakor pri mleku v latvici, zmiraj več smetane nabira, spodnje mleko pa je bolj vodeno. Na zadnje pomolzeno mleko ima tedaj naj več smetane. Razloček med mlekom, ki se iz začetka molze, in tistim, ki zadnje pride iz vimena, je prav

velik, in sicer tak, da zadnje mleko ima dvakrat, trikrat, morebiti celo štirikrat več smetane. S tega naj si gospodinje posnamejo ta nauk, da krave vselej prav čisto in do dobrega izmolzejo, sicer ostane najmastnejše mleko v vimenu in ako se zastala smetana v zgornjih predalih vimena skisa, draži vime, da se vname, oteče in tista bolezen nastane, ki jo ovčič ali sajevec vimena imenujemo in katero naši ljudje dostokrat copernicam pripisujejo, čeravno je tega kriva le nemarnost deklet, da ni vimena čisto spraznila. Molsti ne zna vsaka dekleta, zato v Švajci, kjer je živinoreja na visoki stopinji, imajo hlapce, kateri molzejo. Razloček med pomolzenim prvim in zadnjim mlekom pa se pokaže še le po daljem zastanku mleka v vimenu in to večidel čez 4 ure, in ta razloček je tem večji, čem dalje mleko ostane v vimenu. Vzrok tega razločka je pa ravno ta, kakor je pri mleku v latvici; tudi tam kakor tukaj smetana stopa na verh.

Gospodarske skušnje.

* Da biki ali junci ne uidejo ali sicer ne divjajo — se priporoča to-le: Šopek repa preveži z vrvijo (štrikom), potem rep napogni čez hrbet in ga priveži za rogove tako, da bik brez bolečin ne more pobesiti glave. Tako privezana živina mora zmiraj glavo pokonci držati, in je tako pohlevna, da jo vsak otrok lahko pelje.

Lončene cevi namesti lesenih rorov, pa še nekaj družega.

Iz Golega 1. sušca. Boljše je trikrat odložiti kot prenačiti se. Vse leto smo jo pri nas ugibali, kako šone ror bi si omislili za vodnjak, ki od cerkvene kapa živi, sedaj pa zavolj suhega vremena in strohnelih poprejšnjih jelovih rorov, kakor tica pod nebom zastradan pričakuje in prosi milega dežja. Jelovi rori, tega nas je skušnija učila, so na mokrem pod zemljo res v malo letih sama trohnoba; hrasti veliko več stanejo, ker je hrastovje dražje in vrtanje bolj zamudno; pa tudi hrast je le les, in za sklepanje je pri lesenih treba železja. Na besedo našega gospoda dr. Bleiweis-a, da se smemo zanašati na Net-ove lončene rore, smo v enem tednu brez truda in zamude po dveh pisemcih ror iz Kokrice imeli na Golem. Umetnik Andrej Net sam jih je vložil. Posamezni rori so dolgi po 2 čevlja, središče votline meri po 2 palca in pol, delani so iz take ilovice, kakor sklede, in ravno tako močno žgani, tako, da prav jasno zvoné na udarec. Sklepajo se, kakor vlti železni, in v sklepih se kitajo s petonovim kitom, ki se hitro še med delom posuši in okamni tako, da je vsa še tako dolga vrsta le ena ce-

*) Kvart je nemška mera in sicer tolika, da 5 kvartov dá 4 naše bokale.